

Malyshev O. O. The Romance and Germanic archaeological law traditions: a generalization attempt

The article offers the author's view of the formation of the Romance and German legal traditions. Common ideas about such differentiation existed among archaeologists. This ideas correlate with typologies widely accepted in the comparative jurisprudence where the Romance and Germanic groups within the Continental legal family are distinguished by some authors. The article argues that some essential differences between Romance and Germanic models of property rights and deriving from this the specificity of the public law intervention to the private domain constitute the main reason for the comparison of the archaeological law in the States of both groups (both in the history and nowadays). The Romance concept of property, implemented later in the Napoleon Civil Code, is directly inherited from the Roman law, while the German concept is a result of reflection of the Roman law through the German local circumstances. Romance property concept is almost an absolute, while the general idea explaining the Germanic socialised property concept is the famous "Eigentum verpflichtet" (Property obliges) from the Weimar Constitution. The absoluteness of the Romance concept caused the development of the skilful Public law toolbox being indispensable for intervention in the Private property domain. Thereby the Public archaeological laws were primarily adopted in some Romance countries (Italian cities, France, Spain etc.). First Germanic archaeological public laws appeared in Sweden had the Italian laws as an example. In Germany there weren't special heritage protection laws before the XX century and the Germanic legal institutions generally seem simpler.

Differences between the legislations and juridical style in the Romance and Germanic traditions give us the possibility of the dialectical interpretation of some international law instruments in the archaeological sphere. It particularly relates to the case of the revised European convention on protection of the archaeological heritage (1992). This important instrument was elaborated almost without the participation of the East European countries and it represents a result of the synthesis of both traditions which were in their rather puristic state at that time.

Key words: *archaeology, continental law, legal tradition.*

УДК 340.1

Т. І. БОНДАРУК,
кандидат юридичних наук

**УКРАЇНСЬКА ПРАВОВА ТРАДИЦІЯ
В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОЇ ПАМ'ЯТІ**

В досвіді минулого завжди є сподіване майбутнє
Й Рюзен

Зроблено спробу аналізу концепції культурної пам'яті Яна і Алейди Ассман, визначено суттєві і перспективні для дослідження української правової традиції елементи. Серед іншого акцентується увага на культурній пам'яті як умові самоідентифікації; структуру якої утворюють функціональна та накопичувальна пам'ять. Констатується, що стійкість або тривалість існування тих чи інших елементів культурної пам'яті залежить від ступеня її інтеграції до традиції і наскільки остання відповідає культурним запитам спільноти.

І правова традиція, і культурна пам'ять трактуються як особлива символічна форма передачі культурних смислів та корелюються з поняттям ментальність. Робиться висновок про доцільність залучення в дослідження правової традиції поняття канону, запропоноване Я. Ассаманом, на основі якого пропонується поняття правовий канон.

Ключові слова: українська правова традиція, культурна пам'ять, ідентичність, цінності, правовий канон.

Бондарук Т. И. Украинская правовая традиция в контексте культурной памяти

Сделана попытка анализа концепции культурной памяти Яна и Алейды Ассман, определены существенные и перспективные для исследования украинской правовой традиции элементы. Среди прочего акцентируется внимание на культурной памяти как условии самоидентификации; структуру которой образуют функциональная и накопительная память. Констатируется, что устойчивость или продолжительность существования тех или иных элементов культурной памяти зависит от степени ее интеграции в традицию и насколько последняя соответствует культурным запросам общества.

Правовая традиция, и культурная память трактуются как особая символическая форма передачи культурных смыслов и коррелируются с понятием ментальность. Делается вывод о целесообразности привлечения в исследования правовой традиции понятие канона, предложенное Я. Ассаманом, на основе которого предлагается понятие правовой канон.

Ключевые слова: украинская правовая традиция, культурная память, идентичность, ценности, правовой канон.

Bondaruk T. I. Ukrainian legal tradition in the context of cultural memory

An attempt was made to analyze the concept of the cultural memory of Jan and Aleyda Assmann, and identify significant and perspective elements for the study of the Ukrainian legal tradition. Among other things, attention is focused on cultural memory as a condition for self-identification; the structure of which form functional and accumulative memory. It is stated that the stability or duration of the existence of certain elements of cultural memory depends on the degree of its integration into traditions and how much the latter corresponds to the cultural needs of the community.

And the legal tradition and cultural memory are treated as a special symbolic form of the transfer of cultural meanings and correlate with the concept of mentality. The conclusion is drawn on the expediency of attracting into the research of legal tradition the notion of canon proposed by J. Assam, on the basis of which the concept of the legal canon is proposed.

Key words: Ukrainian legal tradition, cultural memory, identity, values, legal canon.

Констатація, а частіше пошуки власної ідентичності є однією з наріжних засад існування особи, суспільства, нації у цивілізованому світі. Однією з ознак такої ідентичності є пам'ять. Процес ідентифікації є тим природнішим і легшим, чим тривалішою є пам'ять, що зумовлює постійну актуальність проблем пам'яті в царині гуманітарних наук. Водночас, за тих чи інших обставин «глибинна пам'ятева хвиля» (П. Нора) набуває ознак цунамі, зокрема як сталося у Франції у зв'язку з реалізацією проекту П. Нора «місяця пам'яті» (1984–1992)¹, чи у Польщі, коли Інститут національної пам'яті – Комісія з розслідування злочинів проти польського народу (1998) – набув широких повноважень включно з функціями слідства і обвинувачення. Тож, за констатацією П. Нора, таємниця появи гегемонічної, тиранічної, майже нав'язливої «національної пам'яті» полягає в переході від історичної свідомості до соціального і культурного самоусвідомлення².

Схожі процеси відбуваються сьогодні і в Україні, яка була підхоплена цією течією і доволі швидко опинилася в мейнстрімі, що зумовлене насамперед «ідеологічною деколонізацією, яка сприяє відновленню зв'язків звільнених народів зі своєю довгою традиційною пам'яттю, яку ці режими в неї конфіскували, зруйнували або перекутили»³.

Це відчутно на всіх зрізах суспільного життя, у внутрішніх і зовнішніх процесах і зумовлюється активізацією пошуків національної ідентичності та становлення реальної міжнародної суб'єктності.

Такі процеси призводять до значного розширення сфери пам'яті та супроводжуються створенням або поглибленням теоретико-методологічної бази відповідних досліджень як через імплементацію європейських пам'ятевих дискурсів, так і створення на їх основі власних⁴.

Серед значної кількості підходів до дослідження правової традиції (вихідним моментом яких при цьому є бачення права як культурного феномену), привертає увагу концепція культурної пам'яті, запропонована німецькими дослідниками Яном та Алейдою Ассман⁵. Серед положень Яна Ассмана, можна визначити такі, що характеризують культурну пам'ять як засіб ідентифікації; як невід'ємний елемент і складову суспільної та індивідуальної свідомості; як тривалу у часі; як таку, що має високий ступінь формалізації; як пов'язану з соціальними групами, для яких вона є умовою самоідентифікації; як таку, «пунктами фіксації» чи «об'єктивованими формами» якої є «фігури спогадів»: тексти, зображення, будівлі, написи тощо.

Узагальненою формулою культурної пам'яті можна визначити формулу «культурна пам'ять – передача смислів». Діяльнісна, предметна та комунікативна пам'яті, які більш менш плавно переходять в пам'ять культурну утворюють простір, що продукує, окрім цільового, ще й смислове значення, оскільки експлікую імпліцитний показник часу й ідентичності⁶.

Оскільки культурна пам'ять не спадкується біологічно, треба підтримувати її функціонування – збереження, реактивації і донесення смислу – при зміні поколінь для забезпечення наступності і/або ідентичності. Фізіологічну основу групової пам'яті замінює культура – комплекс знань, що забезпечує ідентичність (за допомогою пам'яті), об'єктивованого в символічних формах, серед яких міфи, пісні, танці, священні тексти, закони тощо⁷.

Вагомим привнесенням Алейди Ассман у концепцію культурної пам'яті стало виявлення її структури: функціональної та накопичувальної пам'яті.

Функціональною пам'яттю вона називає так звану живу пам'ять, яка складається з «елементів, що мають значення», з яких можна сформувати зв'язну історію і які проявляються через належність до певної групи, вибірковість, залежність значення та цільове місце у майбутньому.

Накопичувальна ж пам'ять, навпаки, є «неживою», аморфною масою, що складається з непов'язаних між собою елементів. Хоча між ними існує тісний взаємозв'язок (функціональна пам'ять – основа мислення, яка розвивається на базі накопичувальної пам'яті), саме функціональна пам'ять виконує завдання формування ідентичності, накопичувальна є «резервуаром для майбутньої функціональної пам'яті», «ресурсом для оновлення культурного знання», а також «необхідною умовою культурних змін». Всі елементи накопичувальної

пам'яті, за умови, що вони несуть додатковий сенс для суспільства, можуть перейти у функціональну пам'ять.

Запропонована структуралізація культурної пам'яті здатна надати усвідомленого характеру процесу її реконструкції, адже, на думку Л. Нагорної, імпліковані в культурній пам'яті цінності, ідеї, ступені, як і знання про минуле, яке вона транслює, безпосередньо пов'язані з актуальною для поточного моменту ситуацією у житті групи⁸. Як видно, наріжним поняттям концепції Я. і А. Ассман, яка вже стала класичною, є ідентичність – складний, багатоаспектний та багаторівневий за своєю суттю феномен.

Побіжно можна виокремити індивідуальну, колективну, групову, політичну, релігійну, національну, міську, сільську та інші ідентичності, кожна з яких характеризуватиметься специфічним набором ознак, які на певних етапах суспільного розвитку є різними. Так, сучасний філософ С. Дацюк констатує, що сьогодні ускладнення світу веде до поступового ускладнення ідентичностей, коли ідентичність більшості стає гібридною, а ідентичність меншості набуває архаїчних форм – релігійна (наприклад, православна), націоналістична, комуністична, расова, кланова чи навіть ідентичність знедолених, ідентичність героя чи терориста⁹. За Е. Еріксоном, ідентичність – це динамічне утворення, почуття та самоототожнення, власної істинності, повноцінності та усвідомлення особистої причетності до світу інших¹⁰.

Відомий німецький дослідник Й. Рюзен бачить дві головні проблеми у міркуваннях про діахронний вимір ідентичності: як поширюється ідентичність на кілька поколінь і як вона вибудовується в руслі пам'яті. Ідентичність, доводить він, це не єдність, яка формується у межах якогось одного інтерпретаційного зразка. Радше це метаєдність – багатоманітна, суперечлива, негармонійна. Ідентичність складається із суміші різних стосунків і ґрунтується як на силі уяви, так і на когнітивних процесах. У ній хаотично змішуються розмаїті погляди, сформовані у різних сферах свідомості, різні цінності й норми, відмінний досвід. Розриви, викривлення, напруженість, притаманні їй і у ставленні до інших¹¹.

Утвердження або стабілізація ідентичності, яку з певного часу можна визначити як політичну/національну, за великим рахунком є підставовим чинником формування та існування правової традиції, що можна визнати спільною сферою правової традиції і культурної пам'яті. Більше того, стійкість або тривалість існування тих чи інших елементів культурної пам'яті залежить від ступеня її інтеграції до традицій і наскільки остання відповідає культурним запитам спільноти.

Водночас, слід визнати, що право, правова традиція не посідають особливо місце в системі символів, які формують культурну пам'ять (принаймні в аналізованих дослідженнях). Хоча очевидно, що за своєю природою об'єктивовані прояви і нормативно-правової, і звичаєво-правової традиції є найсталішими у цьому ряду та стабілізуючими щодо життєво важливих сфер життя: урядування, безпеки, власності тощо.

Спорідненість культурної пам'яті і правової традиції підкреслює те, що остання як поняття може тлумачитися виключно в межах правової культури [...], так як є усвідомленням успадкованого модусу культури, що виконує роль джерела натхнення для ідентифікації з спільнотою¹².

І правова традиція і культурна пам'ять можуть трактуватися як особлива символічна форма передачі культурних смислів та корелюються з поняттям ментальності, яку можна визначити як історично сформовану міру інтелектуальної енергії певного соціуму, відповідну емоційну атмосферу й психологічний каркас культури, спектр життєвих позицій і поведінкових настанов, яким соціум віддає перевагу.

Саме ментальність здатна виступати в ролі об'єднувачого чинника, що утворює своєрідну політико-психологічну спільноту¹³. Доцільно, отже, поділити погляд на неї як на суму потенцій, що зумовлюють неповторність світобачення й життєдіяльності великих груп людей і відповідну систему оцінювання з доволі ustalеними критеріями самоідентифікації¹⁴.

Взаємовплив між культурною пам'яттю і правовою традицією є мінливим. Традиція може бути запобіжником у передозуванні пам'яттю, засобом консолідації різних пам'ятей, а може визначатися як процес формалізації і ритуалізації пам'яті. Л. Нагорна пише зокрема про історію-традицію і історію-пам'ять, коли історія більшою мірою виступає як культурний товар і політичний інструмент. Їхня естетична й етична цінність повністю залежить від рівня освіченості соціуму як на елітному, так і на масовому рівні. До того ж щодо історії-пам'яті, то її функції переважно легітимізаційні й дидактичні, такі, що формують, за А. Мегіллом, «заспокійливу ілюзію спільності»¹⁵.

Вплив на відтворення, фіксацію та інтерпретацію пам'яті має тривалість стабільного періоду в теперішньому, яка усталює незмінність моделей пам'яті (тобто незмінність в підходах до ustalених (зафіксованих пам'яттю) подій¹⁶.

За такого підходу культурна пам'ять виконує функцію каталізатора тривання правової традиції або каталізатора її винайдення.

Правова традиція, яка хоча і має більшу тривкість насамперед через нормативізацію і об'єктивізацію, значною мірою залежить від концепції неперервності, яка, за Й. Рюзеном, зумовлена типом кризи.

Так, учений вирізняє три типи кризи: нормальна криза, коли минуле і сучасне і майбутнє пов'язане в уже відомий міцній і нерозривній єдності відповідно з «я»; «критична» криза, коли вже немає наготові якихось ліній часового порядку, їх потрібно винайти, проробляючи по-новому те, що відбулося; катастрофічна криза, коли руйнується засадниче уявлення про перебіг часу й наповнювана змістом єдність минулого, сучасного і майбутнього, а рани історичної ідентичності не перестають кривавити¹⁷.

Очевидно, що і українська правова традиція, і культурна пам'ять, перебувають на межі двох останніх (зокрема йдеться і «парадокси запізнілого націєтворення» (за М. Рябчуком), і ідеологічну деколонізацію, і інтенсивність суспільно-політичних процесів та їх модернізацію, глобалізацію тощо), що спричинює специфічні культурні процедури й практики, в яких суспільство рефлексує й підтверджує єдність своїх членів та окремішність від інших.

Як зазначає Й. Рюзен, усунення блокування тих чи інших традицій, що на них спирається спільнота, може продовжувати їхнє історичне тривання до сучасності. Водночас, навряд чи цей процес може бути механічним. Скоріш йдеться про «віднайдення» традицій або навіть, за Е. Гобсбаумом, «винаходження традицій, що структурує елементи історичної нарації в новому концепті часового порядку або ж залучає до нього нові елементи»¹⁸.

Українську правову традицію можна визначити як інваріант, на основі якого складаються різною мірою узгоджені, переважно матеріалізовані, вияви правосвідомості, правового менталітету, праворозуміння, правової культури в межах певного правового простору, зумовлені багат шаровістю соціуму, етнічною, релігійною, регіональною строкатістю, що зрештою надає їй виявам синтетичного характеру¹⁹.

Іншими словами, як пише Я. Грицак, сучасна Україна склалася як така, що розділяє декілька історичних спадщин і належить до декількох цивілізацій, тому, відповідно, її минуле витворює широке поле для вибору головного вектору розвитку²⁰, і, відповідно, впливи, рецепцію, запозичення в праві на українських землях достатньо складно ідентифікувати.

За такого підходу очевидно не просто укласти вичерпний перелік проявів української правової традиції, спектр яких доволі широкий, і тут, як уявляється, оптимальніше йти від конкретного до загального, а міцно «закарбоване» в правовій культурі спробувати визначити поняттям «правовий канон» у значенні Я. Ассмана, який саме за канонам визнавав визначальне значення при вирішенні питання про механізми і засоби культурної наступності. Важливими у дослідженні правової традиції видаються такі положення дослідника.

Канон забезпечує вихід принципу з під охорони авторитарних постанов й наказів у вільний простір очевидності і верифікації. Тут норми теж є канонам, але вони не авторитарні, а раціональні, обґрунтовані не опорою на владу, а опорою на очевидність, верифікування і загальну думку. За допомогою канону обґрунтовується особлива для кожної сфери аксіоматика науки, ним вивіряють основні закони, які діють всередині кожної окремої дисципліни. Йдеться про норму норм, останнє обґрунтування, критерії цінності, освячуваний принцип.

Канон у будь-якому із смислів дає надійні точки опори. В епоху загострення внутрішньокультурної поляризації, в епоху зламу традицій, коли треба обирати якому порядку слідувати, і створюються канони. В подібних ситуаціях, коли вступають у конкуренцію різні порядки і домагання, канон втілює домагання кращої і єдино правильної традиції. Той, хто їй слідує, тим самим визнає і приймає нормативне самовизначення, ідентичність, що узгоджується з заповідями розуму і одкровення.

Тому ми визначаємо канон як принцип, що створює і стабілізує колективну ідентичність, яка, як засіб індивідуалізації і через соціалізацію, само здійснення, через злиття з «нормативною свідомістю всього населення» (Ю. Хабермас) є одночасно і основою особистої ідентичності.

Він показовий для суспільства загалом і водночас для системи цінностей і інтерпретацій, визнаючи яку окрема людина стає включеною в суспільство і виробляє свою ідентичність як члена цього суспільства. «Канон» – це принцип нової форми культурної когерентності (тут – співузгодження, взаємозв'язок). Він відрізняється від традиції як форми безальтернативної обов'язковості минулого і так само від антитрадиціоналізму як форми довільної мінливості норм, правил і цінностей під прапором автономного розуму²¹.

«Канонічна складова» концепції культурної пам'яті Я. Ассмана дає можливість визначити правовий канон як принцип права, як оціночну категорію, зумовлену правовою реальністю, що відображає суспільну нормативну свідомість та фіксує спільні цінності, демонструючи значний рівень сталості. Як

видно, саме спільні цінності, серед яких підставовими є ідентичність і безпека, мають відігравати ключову роль у пошуках правового канону.

Отже, правові традиції, серед яких ключову роль може відігравати правовий канон, серед інших символів забезпечують культурній пам'яті надзвичайну актуальність: пам'ять, як її визначають сьогодні, більше не є тим, що нам треба зберегти від минулого, щоб підготувати задумане майбутнє; вона – те, що являє й уприсутнює теперішнє собі самому, робить теперішнє теперішнім для нього самого²². Водночас слід визнати, що попри значний потенціал української правої традиції у цьому процесі: навіть перебуваючи у латентному стані вона спроможна відігравати роль стабілізатора правового життя – відповідна рефлексія ще попереду, цікаву перспективу для чого надає концепція культурної пам'яті.

1. *Les lieux de mémoire* / P. Nora (Hg): 7 Vols. Paris: Gallimard, 1984–1992. 2. *Нора П.* Теперішнє, нація, пам'ять / П'єр Нора; пер. із фр. А. Репи. Київ: Кліо, 2014. С. 14. 3. Там само. С. 262. 4. *Нагорна Л. П.* Історична пам'ять: теорії, дискурси, рефлексії. Київ: ШПІЕНД ім. І. Кураса НАН України, 2012. 328 с.; *Киридон А.* Гетеротопії пам'яті: Теоретико-методологічні проблеми студій пам'яті. 2016. 320 с. 5. *Ассман Я.* Культурна пам'ять. Письмо, пам'ять о прошлом и политическая идентичность в высоких культурах древности. Москва: Языки славянской культуры, 2004. 368 с.; *Ассман А.* Простори спогаду. Форми трансформації культурної пам'яті / Аляйда Ассман; пер. з нім. Київ Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. К.: Ніка-Центр, 2012. 440 с. 6. *Ассман Я.* Культурна пам'ять. С. 20–21. 7. Там само. С. 95. 8. *Нагорна Л. П.* Історична пам'ять. С. 107. 9. *Дацюк С.* Швидкі зміни чи дрейф світу // URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/5adef41906c30/>. 10. *Эрикссон Э.* Идентичность: юность и кризис / Пер. с англ. Сер.: Библиотека зарубежной психологии. Москва: Флинта, 2006. С. 26. 11. *Рюзен Й.* Нові шляхи історичного мислення. Пер. з нім.: Кам'янець В. Львів: Літопис, 2010. С. 195–196. 12. *Варга Ч.* Правові традиції? У пошуках правових сімей і культур: Відкрита лекція / Переклад О. В. Ткаченка; за наук. ред. О. В. Кресіна, Київ–Львів, 2012, Серія науково-методичних видань «Академія порівняльного правознавства», Випуск 24, С. 10. 13. *Нагорна Л. П.* Історична пам'ять. С. 64. 14. *Горбатенко В.* Ідеологія модернізації як ціннісна основа вдосконалення українського суспільства // Генеза. 2004. № 1. С. 7. 15. *Нагорна Л. П.* Історична пам'ять. С. 167. 16. *Киридон А.* Гетеротопії пам'яті. С. 105. 17. *Рюзен Й.* Нові шляхи... С. 202, 229. 18. *Гобсбаум Е.* Вступ: винаходження традицій // Винайдення традицій / За ред. Е. Гобсбаума та Т. Рейнджера; Пер. з англ. М. Климчука. К.: Ніка-Центр, 2015. С. 16. 19. *Бондарук Т. І.* Українська правова традиція як предмет історико-правового дослідження // Правова держава. Вип. 28. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2017. С. 16. 20. *Грицак Я.* Життя, смерть та інші неприємності. Київ: Грані-Т, 2008. С. 32. 21. *Ассман Я.* Культурна пам'ять. С. 113, 130, 135, 136. 22. Там само. С. 261.

Bondaruk T. Ukrainian legal tradition in the context of cultural memory

Among the significant number of approaches to the study of legal tradition (the starting point of which there is a vision of the right as a cultural phenomenon), the concept of cultural memory, offered by the German researchers Jan and Aleide Assman, attracts attention.

In particular, cultural memory is characterized as a means of identification; as an integral element and component of the social and individual consciousness; how prolonged in time; as having a high degree of formalization; as related to social groups for which it is a condition of self-identification; as such, «fixation points» or «objective forms» of which are «figures of memories»: texts, images, buildings, inscriptions, etc. Its structure forms a functional and

accumulative memory.

At the same time, the establishment or stabilization of identity, which can be defined as political/national from a certain time, is by and large a factor in the formation and existence of both legal tradition and cultural memory. Moreover, the sustainability or duration of the existence of certain elements of cultural memory depends on the degree of its integration into traditions and how much the latter corresponds to the cultural needs of the community

And the legal tradition and cultural memory can be interpreted as a special symbolic form of the transfer of cultural meanings and correlate with the notion of mentality that can be defined as the historically formed measure of the intellectual energy of a certain society, the corresponding emotional atmosphere and the psychological framework of culture, the spectrum of life positions and behavioral guidance, which Socium prefers.

The Ukrainian legal tradition can be defined as an invariant, on the basis of which consist in varying degrees of co-ordinated, mostly materialized, expressions of legal consciousness, legal mentality, legal understanding, legal culture within a certain legal space, due to the plurality of society, ethnic, religious, regional variegatedness, which eventually provides its manifestations of a synthetic nature.

Important in the study of legal tradition appear to be the concept of the canon proposed by J. Assaman, on the basis of which the concept of legal canon is proposed.

Key words: *Ukrainian legal tradition, cultural memory, identity, values, legal canon.*

УДК 340.130

О. О. САМОЙЛЕНКО,
кандидат юридичних наук

ПОВНЕ ЗІБРАННЯ ЗАКОНІВ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ЯК ЗРАЗОК КЛАСИЧНОЇ ІНКОРПОРАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА

Стаття присвячена унікальній інкорпорації законодавства – Повному зібранню законів Російської імперії. Проаналізовано основні причини створення Зібрання. Зібрання сприяло становленню правової системи Росії і мало значний вплив на розвиток юриспруденції. Розкриваються як досягнення, так і недоліки Зібрання.

Ключові слова: *Повне зібрання законів Російської імперії, систематизація законодавства, інкорпорація, М. М. Сперанський, закон.*

Самойленко Е. А. Полное собрание законов Российской империи как образец классической инкорпорации законодательства

Статья посвящена уникальной инкорпорации законодательства – Полному собранию законов Российской империи. Проанализированы основные причины создания Собрания. Собрание способствовало становлению правовой системы России и оказало значительное влияние на развитие юриспруденции. Раскрываются как достижения, так и недостатки Собрания.

Ключевые слова: *Полное собрание законов Российской империи, систематизация законодательства, инкорпорация, М. М. Сперанский, закон.*

Samoilenko O. O. A complete collection of laws of the Russian Empire as an example of the classic incorporation of legislation

The article is devoted to the unique incorporation of legislation – the Complete Collection of Laws of the Russian Empire. The main reasons for the creation of the Collection are analyzed.